

STRESS: THE BRAIN-BODY CONNECTION (STRESUL: CONEXIUNEA CREIER-CORP)**Dirk H. Hellhammer, Juliane Hellhammer**Editura Karger, Basel 2008
ISBN 978-3-8055-7865-3

Dirk H. Hellhammer, cunoscut profesor de biopsihologie, expert în medicina stresului, are ca preocupare științifică principală studierea proceselor cerebrale implicate în stres și patologia generată de acesta. Bolile mentale generate de stres, cu prevalență în creștere în țările industrializate, nu pot fi explicate de științele biologice sau de cele clinice în mod independent. Cercetări actuale dovedesc importanța variabilelor sociale și psihologice în etiologia și patogeneza acestor boli precum și legături semnificative între alterările biologice și simptomele clinice.

Împreună cu doamna Juliane Hellhammer, cunoscut sociolog și psiholog, în același timp și director al Centrului de Cercetare pentru Medicina Psihosomatică și Biopsihologie (Trier, Germania), profesorul Hellhammer a elaborat o carte structurată în șapte capitole, care are ca scop introducerea unui nou neuromodel ce încearcă să explice activitatea interfețelor neuroendocrine în comunicarea dintre creier și corp în timpul stresului.

În primul capitol, se aduce în discuție intervenția medicinei neurocomportamentale (bazate pe genetică, proteomică, epigenetică, neurobiologie comportamentală), a cărei cerință principală este investigarea mecanismelor biologice și comportamentale relevante pentru etiologia și patogeneza dezordinilor corporale. Conceptualizarea diferitelor cunoștințe și elaborarea principiilor proceselor fiziologice participante în procesul de adaptare la stres, ca și beneficiile terapeutice ale medicinei comportamentale, sunt deosebit de importante. Diferite intervenții medicale, sociale și psihologice vor fi combinate în tratamentul bolilor generate de stres.

O arie importantă de cercetare a doctorului Hellhammer este dezvoltarea neuromodelului (prezentat în capitolul 2) ca prim instrument diagnostic în evaluarea dezordinilor corporale legate de stres. Atenția este concentrată asupra interfețelor care participă la comunicarea dintre creier și corp (axul pituitar-adrenal, sistemul nervos autonom și nucleii cerebrali care corespund direct acestor sisteme în condiții de stres), încercându-se conceptualizarea stărilor de hiper-, hipoactivitate și reactivitate a fiecărei interfețe și elaborarea principiilor comunicării dintre creier și corp în condiții de stres. În cadrul acestui neuromodel, datele integrative sunt analizate și raportate medical, cu implicarea unor posibile tratamente farmacologice și psihoterapeutice.

Principiile comunicării dintre creier și corp,

ergotropia, trofotropia și mai recent al treilea sistem (endocrin) participant la această comunicare, definit din punct de vedere funcțional ca „glandotropic“ sunt conceptualizate în capitolul 3. Glandotropia se referă la activitatea axului HPA în timpul adaptării la stres.

Tulburările legate de stres, asociate cu hiperreactivitatea și hiperactivitatea axului HPA (tulburarea depresivă majoră, obezitatea, infertilitatea) și alterările diferitelor componente ale axului HPA, ca și consecință a expunerilor la stresul acut sau cronic, sunt tratate în capitolul 4.

Capitolul 5 ipotetizează conceptul că hipocortizolismul poate avea efecte protective pentru anumite tulburări legate de stres. Deși cercetările anterioare au demonstrat că hipercortizolismul este implicat în fiziopatologia multor afecțiuni psihosomatice, în ultimele decenii s-a demonstrat că majoritatea tulburărilor psihosomatice sunt caracterizate prin hipocortizolism. În timp ce o hiperactivitate a axului hipotalamo-pituitar adrenal (HPA) a fost observată în tulburările anxioase, depresia melancolică, diabetul zaharat tip 2, hipertensiunea arterială sau obezitate, prin contrast o hipoactivitate HPA a fost descrisă în sindromul intestinului iritabil, durerea pelvină cronică, bolile autoimune, sindromul de oboseală cronică, poliartrita reumatoidă, tulburarea posttraumatică legată de stres. Majoritatea tulburărilor asociate cu hipocortizolism sunt caracterizate prin simptome ca oboseală, durere, sensibilitate crescută la stres, constelație care recent a fost denumită „triada simptomelor hipocortizolemice“.

În timp ce capitolul 6 a prezentat sistemul ergotrop, sistem ce facilitează adaptarea organismului la mediul înconjurător, capitolul următor aduce în discuție funcțiile sistemului trofotrop, sistem cu rolul de a menține balanța homeostatică atât de necesară pentru sănătate. Anatomic acest sistem încorporează funcțiile sistemului parasimpatic, variate glande endocrine, hipotalamusul anterior, porțiuni ale sistemului limbic și cortexului frontal și controlează funcțiile somatice responsabile pentru starea de bine și longevitate a organismului. Acest sistem operează pentru a menține balanța internă optimă a funcțiilor organismului pentru o sănătate continuă a corpului și în consecință și a creierului.

Cartea este importantă, pentru că aduce în discuție un subiect de actualitate - prevenția, diagnosticul și tratamentul tulburărilor legate de stres - și pentru că introduce un nou concept, „neuromodelul“ care încearcă să

evalueze activitatea interfețelor neuroendocrine implicate în comunicarea dintre creier și corp în timpul stresului. Acesta permite o analiză atentă a mecanismelor cauzale a tulburărilor legate de stres și individualizarea unor intervenții preventive și terapeutice.

Închei prin a menționa că profesorul Dirk Hellhammer de la Universitatea din Trier (Germania), a cărui arii principale de cercetare sunt mecanismele cerebrale implicate în tulburările legate de stres, programarea prenatală a vulnerabilității la stres, dezordinile hipocortizolemice și dezvoltarea unui neuromodel ca prim instrument diagnostic pentru evaluarea tulburărilor

legate de stres, este autor și a altor numeroase cărți, printre care remarcabile sunt: „Cortizolul salivar în cercetarea biopsihologică“ (1989), „Testul stresului social în Trier - un instrument pentru investigarea răspunsului la stresul biopsihologic“ (1993), „Cortizolul salivar în cercetarea psihoneuroendocrină-aplicații recente“ (1994) și „Potențialul rol al hipocortizolismului în fiziopatologia legată de stres“ (2000), cărți care atestă o activitate științifică deosebită și care a fost recompensată prin decernarea premiului de psihologie din Germania.

Delia Lupu